

STÁTNÍ ZÁVĚREČNÉ ZKOUŠKY Z PŘEDMĚTŮ

Sociální pedagogika a volný čas, Aplikovaná psychologie a Pedagogika.

STÁTNÍ ZÁVĚREČNÁ ZKOUŠKA Z PŘEDMĚTU

Dramatická výchova.

Informace, pokyny a okruhy ke SZZ pro bakalářské studium programu Sociální pedagogika a volný čas - prezenční forma (platnost od 15. 9. 2023)

Informace, pokyny a okruhy platné pro studenty přijaté ke studiu v akademickém roce 2021/2022 a později.

Studenti a studentky (dále jen studující) jednooborového studijního plánu a hlavního studijního plánu jsou připuštěni ke státní závěrečné zkoušce (dále jen SZZ) poté, co absolvovali povinné a povinně volitelné předměty a dosáhli příslušného počtu kreditů. V rámci studia prošli systémem praxí.

SZZ se soustředí na propojení teoretické báze studia a nabyté praktické zkušenosti.

SZZ je složena z 1) písemné části – jeden písemný test a 2) ústní zkouškou – odborná diskuse.

V testové části SZZ studující prokazují zejména teoretické a faktografické znalosti z tematických okruhů SZZ ve profilujících předmětech Sociální pedagogika a volný čas, Pedagogika a Aplikovaná psychologie.

Ústní SZZ má charakter odborné diskuse, klade důraz na teoretickou i praktickou rovinu studia, na znalost odborných textů studijního programu Sociální pedagogika a volný čas obohacené o základní texty tvořící profilace tohoto studijního plánu. Studující musí prokázat znalost obsahu a schopnost kreativní práce s vybraným textem, během které dokáže propojit obsah vybraného textu s dalšími kompetencemi, tvořící jádro hlavního a jednooborového studijního plánu.

Studující nejdříve absolvují písemnou část SZZ a pokud získají adekvátní počet bodů, absolvují následně ústní část SZZ.

Pokud studující neuspějí u písemné části SZZ = nezískají minimální bodovou hranici, nemohou pokračovat k ústní části SZZ.

Pokud nebudou studující úspěšní u ústní části SZZ a jsou hodnoceni v nějakém předmětu stupněm F, ale zvládli část písemnou, tak absolvují v opravném termínu pouze ústní část SZZ.

Součástí SZZ je obhajoba bakalářské práce. Tu studující absolvují nezávisle na písemné či ústní části SZZ.

SZZ z předmětu Dramatická výchova (dále DV) – taktéž je nutné absolvovat písemnou část SZZ, získat potřebný počet bodů a následně pokračovat k ústní části SZZ z DV - z okruhů oblasti DV.

PÍSEMNÁ ČÁST (test)

- Jednooborový studijní plán
- Hlavní studijní plán
- Vedlejší studijní plán

V rámci písemné části studující píše **jeden** test, který obsahově vychází ze zveřejněných okruhů pro písemnou část – a to ze tří základních oblastí studia - Sociální pedagogika a volný čas, Aplikovaná psychologie, Pedagogika. Ty jsou v rámci studia profilovány studovanými předměty. Dílčí položky z oblasti sociální pedagogiky (pedagogiky) se opírají o znalosti sociologie, sociologie výchovy, sociální práce, filozofie, pedagogiky volného času, dramatické a multikulturní výchovy, aj. Test může obsahovat cizojazyčné pojmy z oblasti jednotlivých disciplín.

- Test obsahuje 50 položek s čtyřmi možnými odpověďmi, právě jedna odpověď je správná.
- Časový limit pro práci s testem je 60 minut.
- Správná odpověď je hodnocena 1 bodem.
- Za chybnou odpověď je odečteno 0,25 bodu.
- Položky bez odpovědi, s nečitelnými odpověďmi nebo s více vyznačenými odpověďmi jsou hodnoceny 0 body.
- Celkový počet bodů je **50**.
- Minimální hranice pro úspěšné zvládnutí testu je **14 bodů** (včetně).
- Studující, kteří neuspěli = získali méně jak 14 bodů:
 - se účastní obhajoby závěrečné (bakalářské) práce.
 - mohou absolvovat opravný termín písemné část SZZ v nejbližším možném termínu, a to v následujícím zkušebním období (nejdříve v následujícím semestru).
 - se nemohou účastnit ústní části SZZ – a získat známku ve třech (případně čtyřech) oborových disciplínách:
 - Sociální pedagogika a volný čas, Pedagogika a Aplikovaná psychologie
 - případně Dramatická výchova
- Obsahově test vychází z okruhů pro písemnou část SZZ zveřejněných na webu Katedry sociální pedagogiky PdF MU a pokrývá zejména předměty Sociální pedagogika a volný čas (20 okruhů), Aplikovaná psychologie (15 okruhů) a Pedagogika (12 okruhů).

ÚSTNÍ ČÁST (odborná rozprava)

- Jednooborový studijní plán
 - Hlavní studijní plán
 - Vedlejší studijní plán – okruhy pro tento plán jsou na straně 26
- Studující si prostudují okruhy pro ústní část SZZ a připraví **portfolio** prostudovaných zdrojů ke každému okruhu.
 - Studující si na ústní SZZ vylosují jeden z okruhů.
 - V rámci tohoto okruhu budou odborně diskutovány souvislosti tématu se všemi třemi předměty SZZ (Sociální pedagogika a volný čas, Pedagogika, Aplikovaná psychologie.)
 - Pokud budou studující vykonávat zkoušku z DV, budou v rámci odborné diskuse pracovat a diskutovat s dalším vylosovaným okruhem z DV.
 - Informace k hodnocení úrovně odborné diskuse - viz **hodnocení výkonu studujících**.
 - Studujícím je doporučeno se už při přípravě portfolio zaměřit na interdisciplinární přesahy témat. Při odborné diskusi by se pak studující měli zaměřit nejen na deklaraci akademické znalosti a přehledu v daném tématu, ale zejména na provázanost teorie s praxí, systémový náhled, názorovou pluralitu, schopnost práce s odbornou

literaturou, a to ve smyslu propojení všech tří studijních předmětů, ze kterých skládají SZZ.

- a. Časový limit pro ústní část je 30 min - složeno z:
 - 15min výklad studenta
 - 15min dotazy komise a odborná diskuse
 - b. V případě ústní zkoušky z DV bude studujícímu prodloužen poměrově čas, a to 10 min navíc (5 min + 5 min)
 - c. Před zkouškou má studující 20-30 min na přípravu vylosovaného tématu
- **Počet okruhů** pro ústní část je:
20 okruhů
 - v každém okruhu jsou vymezené 4 části – z profilujících předmětů:
 - o Sociální pedagogika a volný čas, Pedagogika, Aplikovaná psychologie**13 okruhů z DV**
 - Pokud budou studující vykonávat zkoušku z DV
- Na závěr ústní zkoušky studující získají tři známky ze tří profilujících předmětů Sociální pedagogika a volný čas, Aplikovaná psychologie a Pedagogiky, případně čtvrtou známku z Dramatické výchovy.

PORTFOLIO:

Popis portfolia pro SZZ, které studující Bc studijního programu vypracují a předloží v tištěné podobě u SZZ.

Jeho podstatou a smyslem je předložit určitý přehledný dokument rozvoje schopností, získaných dovedností a nabytých zkušeností, které podávají „koncentrovaný“ přehled (obraz) o studijním a profesním růstu studujících v rámci studia, a o zaměření a směřování toho, čemu se nejvíce (a jak) v rámci studia věnovali. Představuje jakýsi „osobitý artefakt“ zachycující a reflektující jedinečnost studujících a slouží k studijní a profesní sebe prezentaci.

Mělo by zahrnovat kvality, úspěchy a pokroky, ale také klidně i výzvy a slabé stránky, jež ukážou možnosti vašeho dalšího potencionálního růstu.

Zároveň při tvorbě portfolia je dobré jej vnímat nejen v rovině předložení vypracovaných úkolů pro zkušební komisi, ale jako možný proces zpětného ohlednutí, revize a shrnutí si studia. Tento reflektující proces jistě pomůže studujícím i pro vypracování si okruhu SZZ předem a v přípravě studia na SZZ.

Portfolio je tvořeno promyšleně a pečlivě vybranými vzorky ve formě dokumentů. Doporučujeme následnou skladbu složenou z materiálů vztahujících se k výuce, k praxi, k samostudiu aj.:

- Seminární práce seminárních úkolů (např. eseje, vlastní odborný text) zpracovaných v povinných a povinně volitelných předmětech v profilujících předmětech; prezentace + ukázky příprav (průběžných i závěrečných) k dílčím zkouškám, ZV (vlastní či obdržené). Vše, co si studující připravovali do jednotlivých profilujících i neprofilujících předmětů a vnímají jako hodnotné pro prezentaci vlastních nabytých kvalit.
- Případně vlastní odborné texty / články k jednotlivým profilujícím předmětům, s nimiž se studující v průběhu studia seznámili;
- Přehled (+ rešerše) vybrané přečtené literatury, která je vázána k dílčím okruhům.
- Zápisy z deníku praxí (souvislé, průběžné) + záznamy a analýzy, reflexe
- Výpisky (případně rešeršní záznamy) z vybrané studijní literatury (nejen vypsané ke SZZ, ale i z průběhu studia)

- Dále je možné zařadit různé sebehodnotící archy, záznamy, fotografie, myšlenkové mapy apod.
- Také doporučujeme, aby si studující vybrané záznamy do portfolia včetně četby a použitých publikací vztáhli ke konkrétním okruhům k ústní části a dokázali je při SZZ využít.

HODNOCENÍ výkonu studujících:

- Vysoká (vědecká/akademická) úroveň (hodnocení **A - B**):
 - abstraktní/procedurální/kreativní/aplikační (teorie, taxonomie, paradigmatické modely, konstrukty, filosofická východiska, kreativita, aplikace problémové úlohy, návrhy, věcná kritika, zhodnocení)
 - studující téma **analyzuje, syntetizuje, porovnává** (znalost procedurální = kreativní myšlení, problémové učení),
 - studující téma **argumentuje/hodnotí (pro a proti), tvoří** – znalost metakognitivní a diskursivně ukotvená = kritické myšlení, inovativní systémové myšlení.
 - Prezentuje téma logicky s hlubokým porozuměním, vhodně argumentuje, polemizuje s perspektivami v daném tématu, pohotově reaguje na doplňující otázky. Dokáže bez problémů kriticky reflektovat vybranou problematiku v propojení a v konceptu z vícera vědních oblastí (sociální pedagogiky, aplikované psychologie a pedagogiky). Využívá odbornou literaturu a odbornou terminologii i na základě vlastního portfolia. Prezentuje uceleně různá pojetí problematiky a porovnává pohledy různých autorů. Propojuje teorii s praxí (vhodně ilustruje teorii na základě prostudovaných textů). Reflektuje do hloubky vlastní praxi ve vztahu k vlastnímu porozumění a pochopení vybrané problematiky.
- Pokročilá úroveň (hodnocení **C - D**):
 - logická/konceptuální (komparace, argumentace, dedukce, analýza, syntéza, aplikace příkladů)
 - studující téma **vysvětlí, aplikuje** (znalost kontextu s porozuměním a aplikací příkladů)
 - Prezentuje téma s neúplným porozuměním. Argumentuje spíše na základě podpory či vyvrácení určité perspektivy. K celistvému uchopení tématu potřebuje doplňující otázky. Využívá odbornou terminologii pouze na úrovni izolovaných pojmů. Dokáže prezentovat pouze jedno pojetí problematiky, nevyužívá komparace a pohledy různých autorů. Propojuje a reflektuje teorii povrchně. V práci s portfoliem prokazuje jen částečné porozumění ve vztahu k teorii. Reflektuje praxi povrchně.
- Základní úroveň (hodnocení **E**):
 - paměťová/faktografická (sděluje izolovaná fakta, pojmy, definice)
 - studující téma **popíše** (znalost faktů = paměťové učení),
 - Prezentuje téma neúplně a s malým porozuměním. Velmi málo argumentuje. K uchopení tématu potřebuje často doplňující otázky. Nedokáže zodpovědět doplňující otázky. Využívá odbornou terminologii a odbornou literaturu omezeně. S pomocí zkoušejícího uvádí omezené množství praktických příkladů, které ne vždy vhodně ilustrují teorii. Praxi nereflektuje, pouze popisuje.
- Nedostatečná úroveň (hodnocení **F**):
 - Nedokáže prezentovat vlastní pojetí daného tématu. Nedokáže zodpovědět doplňující otázky. Téměř nevyužívá odbornou terminologii, vyjadřuje se neodborně a laicky. Nevyužívá odbornou literaturu. Vychází převážně z neodborných zdrojů. Neprokládá porozumění základní teorii na základě uváděných příkladů. Nedokáže reflektovat, smysluplně popsat vlastní praxi.

Ilustrativní příklady úrovně myšlenkových postupů (při prezentaci studujícího u SZZ):

- Studující popíše kulturně sociální kontext vzdělávání v ČR vzhledem k žákům se SVP.
- Studující vyjmenuje klíčová fakta, pojmy, klasifikace v dané problematice.
- Studující vysvětlí teoretická východiska problematik v kontextu sociální pedagogiky.
- Studující aplikuje konkrétní edukační nástroje na příkladech ze své praxe.
- Studující na základě četby odborných zdrojů analyzuje myšlenky vybraných autorů na současné problémy selektivního přístupu v českém školství.
- Studující zhodnotí pomocí filozofických východisek adekvátní edukační koncepce v dané problematice.
- Studující zhodnotí sociální stratifikaci současné české společnosti v kontextu vybrané kritické teorie.
- Studující vytvářejí návrh realizace a evaluace mechanismů sociální inkluze v české škole.

Ilustrativní příklady problémových otázek (pokládanych zkušební komisí):

- Jak fungují procesy sociální exkluze a inkluze v ČR?
- Jaké teoretické koncepty lze efektivně využít pro zmapování zvolené problematiky?
- V čem je rozdíl mezi sociální integrací a sociální inkluzí v českém školství?
- Které instituce a jakým způsobem utvářejí konstrukt žáka ze sociálně znevýhodněného prostředí?
- V jakých aspektech se projevuje význam zážitkové pedagogiky ve školní edukaci?
- Jaká jsou pro a proti při zavádění rovného přístupu ke vzdělávání?
- V jakých aspektech se projevuje ne-rovný přístup ke vzdělání?

Ilustrativní příklady teoretických východisek (možný výběr studujících nejen z portfolio):

- teorie vzdělanostní reprodukce versus teorie modernizační (+ příklady výzkumů k těmto teoriím: Bernstein, Bourdieu, Willis, Duncan ad.),
- teorie sociální nerovnosti (Young),
- teorie kritického dialogu (Kögler),
- teorie spravedlnosti (Rawls, Walzer ad.),
- teorie mastery learning (Bloom).

Ilustrativní příklady praxe studujících a popis řešení v edukační realitě:

- práce sociálního pedagoga,
 - práce pedagoga volného času,
 - práce vychovatele,
 - práce asistenta pedagoga,
 - přípravné a nulté ročníky,
 - kmenové učivo, alternativní formy výuky (příklady),
 - sociálně rizikové prostředí,
 - pozitivní diskriminace,
 - modifikovaná tvorba učebního textu/výkladu,
 - důraz na osobnostně sociální dimenzi kurikula,
-

PŘIJÍMACÍ ŘÍZENÍ NMgr. studium Sociální pedagogika, Sociální pedagogika a volný čas

Písemný test SZZ Bc studijního programu Sociální pedagogika a volný čas bude zároveň testem pro přijímací řízení do NMgr. studia Sociální pedagogika, Sociální pedagogika a volný čas

Termín konání zkoušky bude uveden v elektronické pozvánce ke zkoušce, která bude vložena do e-přihlášky.

Papírové pozvánky Pdf MU uchazečům nezasílá.

Parametru testu

- a. Test obsahuje 50 položek s čtyřmi možnými odpověďmi, právě jedna odpověď je správná.
- b. Časový limit pro práci s testem je 60 minut.
- c. Správná odpověď je hodnocena 1 bodem.
- d. Za chybnou odpověď je odečteno 0,25 bodu.
- e. Položky bez odpovědi, s nečitelnými odpověďmi nebo s více vyznačenými odpověďmi jsou hodnoceny 0 body.
- f. Celkový počet bodů je 50.
- g. Minimální hranice pro úspěšné zvládnutí testu je **14 bodů** (včetně).
- h. Studující, kteří získali méně jak 14 bodů jsou neúspěšní a nejsou přijati do NMgr.
- i. Obsahově test vychází z rozsahu SZZ, která předpokládá znalosti v rozsahu uveřejněných okruhů na webu Katedry sociální pedagogiky Pdf MU. Předpokládá se zejména orientace v oblasti sociální pedagogiky a výchovy ve volném čase, pedagogiky, metodologie (kvantitativní a kvalitativní), psychologie (obecná, ontogenetická, sociální). Dílčí položky z oblasti sociální pedagogiky se mohou též opírat o znalosti sociologie, sociální práce, filozofie, pedagogiky volného času, sociální práce a multikulturní výchovy apod. Test může obsahovat cizojazyčné pojmy z oblasti jednotlivých disciplín.
- j. Ukázkový test – je dostupný vždy z předchozích ročníků

OKRUHY pro písemnou část SZZ

Okruhy Sociální pedagogika a volný čas

- I. **Význam a rozvoj sociální pedagogiky.** Funkce sociální pedagogiky (dle vybraných autorů, např. dle N. Huppertze a E. Shinzlera), komparace konceptů sociální pedagogiky v ČR a ostatních zemích (Německo, Velké Británie, Polsko a Slovensko, aj.) včetně klíčových historických událostí ve vztahu k oboru. Uplatnění sociálních pedagogů v praxi a sociální pedagogika v kontextu související legislativy (školský zákon, zákon o sociálních službách) a ostatních disciplín.
- II. **Předmět sociální pedagogiky novodobé historie.** Sociální pedagogika v systému sociálních a pedagogických věd. Obsahové zaměření a hlavní témata, kterými se zabývá sociální pedagogika 21. století. Uplatnění sociálních pedagogů v praxi a sociální pedagogika v kontextu související legislativy (školský zákon, zákon o sociálních službách). Vztah mezi sociální pedagogikou a pedagogikou volného času.
- III. **Názory a praxe českých sociálních pedagogů na přelomu 19. a 20. století:** (např. Karel Slavoj Amerling, Gustav Adolf Lindner, Eduard Štorch, František Bakule, Inocenc Arnošt Bláha, Stanislav Velinský, Otokar Chlup, Přemysl Pitter.) Ilustrujte jejich přínos a odkaz pro sociální pedagogiku na základě četby.
- IV. **Názory a praxe vybraných světových sociálních pedagogů na přelomu 19. a 20. století:** Herman Lietz, Kurt Hahn, Anton Semjonovič Makarenko, Janusz Korczak, J. J. Pestalozziho, P. Natorp, H. Radlinská. Ilustrujte jejich přínos a odkaz pro sociální pedagogiku na základě četby.
- V. **Význam prostředí pro rozvoj jedince.** Typologie a rozdělení prostředí. Význam vlivu prostředí na vývoj jedince a utváření osobnosti jedince, pedagogizace prostředí. Sociální pedagog ve školním prostředí a možnosti jeho působení. Axiologická dimenze práce sociálního pedagoga. Utváření hodnoty volného času v životě dítěte. Výzkumy a teorie prostředí ve vztahu k jedinci.
- VI. **Metody a formy sociální pedagogiky a její provázanost s tématy pedagogiky volného času.** Možnosti pedagogické práce v oblasti školní a mimoškolní výchovy. Projektování jako forma sociálně pedagogické činnosti. Cílové skupiny sociální pedagogiky: děti, dospívající, dospělí, specifika sociálně znevýhodněných skupin, aktivizace seniorských skupin, menšiny, migrující cizinci.
- VII. **Sociální znevýhodnění, kultura a informační chudoba.** Definice sociálně znevýhodněné skupiny, Aktuální sociálních patologie ve společnosti. Téma diverzity ve společnosti ve vztahu k sociální pedagogice. Výchova k jinakosti a kultura uznání. **Osobní a kolektivní identita.** Nacionalismus jako forma kolektivní identity. Transnacionalismus. Krize identity. Identita v prostředí internetu. Vliv skupiny na jedince.
- VIII. **Prevence a intervence v rámci sociální pedagogiky a v rámci sociální práce.** Sociálně problémové chování a patologie, jejich rozdělení a charakteristika. Základní pojmy a principy intervence sociální pedagogiky a sociální práce. Sociální práce a sociální pedagogika; vzájemné souvislosti a odlišnosti. Význam sociálních služeb v kontextu sociální práce a sociální pedagogiky a kontextu sociální politiky. Vybrané metody sociální práce (práce rodinou, terénní sociální práce, komunitní práce, poradenství, krizová intervence, mediace a probace, streetwork).

- IX. **Inkluze ve společnosti.** Procesy sociální inkluze, exkluze, teorie vzdělanostní reprodukce a rovnost vzdělávacích příležitostí, problém vzdělanostní mobility (reflexe výzkumných studií,), Strukturální nerovnosti ve společnosti a vybrané teorie (např. Bourdieu, Katrňák, Bersntein, Obrovská, Wark apod). Inkluzivní škola a její kvalita, dimenze inkluze ve škole. Podpůrné mechanismy v práci se třídou i jednotlivými žáky.
- X. **Výchova a vzdělávání ve volném čase.** Co a jak se učíme ve volném čase. Utváření hodnoty volného času. Poslání současné školy a možnosti výchovy ve volném čase. Komparace edukačních přístupů ve škole a v oblasti volného času. Od idejí a cílů zpět k prostředkům a metodám. Typologie volnočasových aktivit ve vztahu k věku, pohlaví, vzdělání, lokalitě a dalších proměnných. Aktivity ve volném čase, obsahová náplň, klasifikace, význam, metody a formy práce. Předmět, funkce, principy a metody výchovy ve volném čase. Rodina a výchova dětí ve volném čase.
- XI. **Hra a její edukativní význam,** teorie her (J. Nash, E. Fink, ...), definice her a jejich atributy, typologie her, analýza výchovných principů her, pojetí výchovy, hodnot a ideálů ve vztahu k vybraným cílovým skupinám. Výchovný systém E. T. Setona, A. B. Svojsíka, Jaroslava Foglara a jejich pojetí hry v mimoškolních organizacích a celkové zhodnocení jejich pedagogického přínosu. Metodická příprava her na volnočasovou akci. Práce s tématem, námětem, cíli a dramaturgií.
- XII. **Platforma zkušenostně reflektivního učení.** K. Hahn a pedagogika zážitku. Zážitek, prožitek a zkušenost. Zdroje zážitkové pedagogiky a reflektivního učení. Význam zážitku pro výchovu ve volném čase. Autentické učení, teorie optimálního prožívání (Czikszentmihalyi), Principy myšlení v konstruktivistickém paradigmatu učení (K. Lewin) a jeho přínos pro zkušenostní učení. Skupinová dynamika, základní principy práce se skupinou (dynamika, koheze, atmosféra). Jednotlivé fáze reflexe a její implikace v pedagogice. Teoretické přístupy vybraných autorů (D. Shön, J. Dewey, D. Kolb, A. J. Korthagen, P. Jarvis, aj.), konstruktivismus, sociální teorie učení.
- XIII. **Mezilidská komunikace.** Principy a nástroje efektivní komunikace ve vedení lidí. Konflikty a teorie lži v komunikaci. Mocenské, manipulativní přístupy v komunikaci. Potřeby, emoce, chování a jednání. Problematika komunikace ve virtuálním prostoru. Dynamika konfliktů a jejich vzniku, různé druhy konfliktů, efektivní práce s konfliktem a jejich možná řešení (např. koncepty a př. nenásilná komunikace, respektující principy v komunikaci, kooperace, kompetice, mentoring, facilitace, zpětná vazba). Diverzita ve společnosti a konfliktní jednání.
- XIV. **Moderní společnost a globalizace.** Vznik moderní společnosti a její etablování v euroamerickém prostoru. Sociální mechanismy přeměny jednotlivých paradigmat. Vznik „nadřazenosti“ západu jako projev modernizace společnosti a moderní rasismus. Globalizace a riziková společnost, důsledky „demokratizace“ rizika a důvody proměn školských systémů. Globální (rozvojové) vzdělávání – východiska a cíle. Kompetence globálního občanství.
- XV. **Kulturně a nábožensky citlivá edukace:** interkulturní kompetence a zacházení s rozmanitostí. Východiska multikulturní výchovy: přístupy v MKV. Pojetí kultury a kulturního nedorozumění: koncept ledovce (AFS foundation), koncept cibule (G. Hofstede). Akulturační strategie dle J.W. Berryho. Vývojový model interkulturní senzitivity (DMIS). Koncept kulturní pokory. Transnacionální perspektiva ve vzdělávání. Další vybrané pojmy: etnocentrismus, egocentrismus, akulturace, enkulturace. Kulturní a náboženské extremistické projevy ve společnosti a role sociálního pedagoga. **Osobní a kolektivní identita.** Nacionalismus jako forma kolektivní identity. Transnacionalismus. Krize identity. Identita v prostředí internetu. Vliv skupiny na jedince

XVI. **Kvalitativní a kvantitativní paradigma – strategie poznávání.** Odlišnosti ve: filozofii, cílech, výzkumných metodách a technikách, vytváření výzkumného souboru, myšlenkových strategiích a postupech. Výzkumné strategie (případová studie, etnografický výzkum, biografický výzkum, fenomenologická strategie, zakotvená teorie, akční výzkum, obhajující a kritický výzkum atd. Metody sběru a získávání dat (údajů).

XVII. **Principy kvalitativního výzkumu a vybrané metody analýzy kvalitativních dat.** Interpretativní fenomenologická analýzy, narativní analýza, diskursivní analýzy (zejména kritická a psychologická), zakotvená teorie a situační analýza, rámcová analýza. Principy jednotlivých přístupů, kódování, induktivní postupy, vytváření kategorií a témat, koncipování teorie a závěrů výzkumných šetření.

XVIII. **Principy kvantitativního výzkumu a vybrané metody analýzy kvantitativních dat.** Základní strategie, principy. Typy proměnných (stupnice měření, nominální, ordinální, metrická a poměrová). Problém a hypotéza v kvantitativním výzkumu. Principy konstrukce výběru (náhodnost, druhy výběru). Operacionalizace a konceptualizace. Typy proměnných. Základní popisné statistiky (půměr, medián, modus, směrodatná odchylka, šikmost a špičatost rozdělení).

XIX. **Dramatická výchova, vztah k příbuzným oborům a k sociální pedagogice a k pedagogice volného času.** Dramatická výchova jako umělecko - pedagogický obor. Interdisciplinarita v dramatické výchově. Podstata oboru, cíle dramatické výchovy a základní pojmy.

XX. **Vztah hry a dramatické hry.** Vymezení pojmu hra a zařazení dramatické hry do systému her. Podstata dramatické hry a její využití v sociální pedagogice a pedagogice volného času. Limity a rizika dramatické hry. Psychologické aspekty učení v dramatické hře (osobnost, socializace, komunikace, kreativita, improvizace).

Literatura:

Berry, J. W. (2002). *Cross-cultural psychology: Research and applications*. Cambridge University Press.

Cipro, M. (2002). *Galerie světových pedagogů*. M. Cipro.

Beck, U., & Vochoč, O. (2018). *Riziková společnost: Na cestě k jiné moderně*. Sociologické nakladatelství.

Katřínák, T. (2004). *Odsouzení k manuální práci: vzdělanostní reprodukce v dělnické rodině*. Sociologické nakladatelství.

Kopřiva, K. (2013). *Lidský vztah jako součást profese*. Portál.

Kraus, B. (2008). *Základy sociální pedagogiky*. Portál.

Macková Silva. (2004). *Dramatická výchova*. Janáčkova akademie múzických umění, Divadelní fakulta.

Machková, E. (2018). *Nástin historie a teorie dramatické výchovy*. NAMU.

Matoušek, O. (2003). *Metody a řízení sociální práce*. Portál.

Matoušek, O. (2001). *Základní sociální práce*. Portál.

Mareš, P. (1999). *Sociologie nerovnosti a chudoby*. Sociologické nakladatelství.

Moree, D., & Janská Iva. (2008). *Než začneme s multikulturní výchovou: Od skupinových konceptů k osobnostnímu přístupu*. Člověk v tísni.

Moree, D. (2015). *Základy interkulturního soužití*. Portál.

Procházka, M. (2012). *Sociální pedagogika*. Grada.

Prokop, D. (2019). *Slepé skvrny*. Host.

Šišková, T. (2001). *Menšiny a migranti v české republice*. Portál

Šišková, T. (2008). *Výchova k toleranci a proti rasismu*. Portál

Okruhy Pedagogika

- I. **Místo pedagogiky v soustavě vědních oborů.** Základní pojmy, teorie, klasifikace, struktura, členění pedagogických disciplín, vědy pomocné a hraniční, předmět výzkumu. Problémy pedagogiky jako vědy. Rozdíl mezi moderní a postmoderní pedagogikou. Pojetí a meze pedagogiky jako vědy sociální v porovnání s pojetím věd přírodních.
- II. **Teorie výchovy, vztah pedagogických koncepcí a podmínek vzdělávání.** Výchova jako formativní proces. Koncept společnosti vědění a učící se společnosti. Charakteristika alternativních proudů vzdělávání (podstata, představitelé, směry, podmínky edukace) a její vymezení vůči tzv. klasické škole. Koncept svobodné školy.
- III. **Filozofie výchovy v průběhu dějin** – vzájemné souvislosti a kontext se sociální pedagogikou: Platon, Augustin, Tomáš Akvinský, reformace a protireformace, Jan Ámos Komenský, Herbart. Alternativní pedagogické směry. Filozofie výchovy v moderní škole. Česká filozofická výchova. Etická dimenze filozofie výchovy.
- IV. **Filozofická východiska a teoretické koncepty vědního oboru Pedagogika.** Taxonomie teorií vzdělávání podle Y. Bertranda. Brezinkův model východisek k poznání výchovy. Vzorce lidství podle N. Pelcové. Didaktická rekonstrukce v pojetí Shulmanovy teorie.
- V. **Kritické teorie v pojetí edukačních koncepcí.** Představitelé a jejich dílo (pedagogika osvobození – Freire, Odškolněná společnost - Illich, antipedagogika - Schoenebeck, antiautoritativní pedagogika - Neill, deprivanční teorie - Bernstein, teorie reprodukce a kulturního kapitálu - Bourdieu).
- VI. **Transformace české výchovně vzdělávací soustavy.** Charakteristika vybraných klíčových problémů české vzdělávací soustavy v kontextu současných trendů (sociální inkluze, evropská dimenze ve vzdělávání a multikulturalita, rozvoj kompetencí a gramotnosti žáků, globalizace vědění, gender studies). Charakteristika aktuálních strategických vzdělávacích dokumentů (Strategie 2030+).
- VII. **Problematika tvorby a evaluace edukačního cíle.** Taxonomie edukačních cílů v různých oblastech kurikula (Bloom, Kratwohl, Dave). Definování a ověřování edukačního cíle. Stanovení edukačního cíle v kontextu individualizace a diferenciaci. Aplikace edukačního cíle v kontextu analýzy podmínek edukace žáka ze sociálně znevýhodněného prostředí.
- VIII. **Hodnotová dimenze v práci pedagoga.** Výchova k hodnotám jako součást pedagogického procesu. Hodnoty, normy a jejich utváření, zdroje autority, formování mravního jednání, kulturní a sociální podmíněnost utváření mravních norem. Výchovné antinomie a prolínání pedagogických diskursů. Kultura a její axiologická dimenze.
- IX. **Civilizační pokrok a sociální poměry.** Vliv civilizačního pokroku na sociální poměry ve společnosti a na vzdělání napříč staletími. Chudoba a sociálně znevýhodněné skupiny. Pedagogické myšlenky a činnost utopických socialistů (More, Owen), salesiánská činnost don Bosca, sociální reforma v pojetí Komenského všenápravy.
- X. **Výchova ke kritickému myšlení (KM) a mediální gramotnost.** Východiska a definice kritického myšlení. Metody KM: vybrané metody aktivního učení (třífázový model učení E-U-R, P4C, aj.). Kognitivní zkreslení a jejich význam v KM. Kritická reflexe mediálních sdělení: masmédiá a jejich dopad na současnou společnost, zejména na individualitu dětí a mládeže, manipulativní účinky médií. Mediální gramotnost a mediální výchova v práci sociálního pedagoga. Výchova k občanské angažovanosti. Aplikace klíčových

kompetencí a průřezových témat rámcového vzdělávacího programu na rozvoj KM a mediální gramotnosti.

- XI. **Alternativní pedagogika.** Charakteristika vzniku alternativní pedagogiky (představitelé, směry, díla, koncepce, principy, podmínky edukace) a její vymezení vůči tzv. klasické škole. Současné trendy a témata ve vzdělávání (kooperativní učení, činnostní učení, škola hrou, kritické myšlení antipedagogika).
- XII. **Pedagogika v době postmoderní.** Konstruktivistické přístupy v edukaci. Aktuální výzkumy z oblasti soudobých trendů ve vzdělávání a jejich sociálně-pedagogická aplikace.

Literatura:

- Bertrand, Y. (1998). *Soudobé teorie vzdělávání*. Portál.
- Göbelová, T. (2006). *Axiologická dimenze ve výchově a vzdělávání*. Ostravská univerzita.
- Hanuš, J. (2017). *Jak mohou přežít hodnoty?: Příspěvky ze senátní konference pořádané Centrem pro studium demokracie a kultury*. Centrum pro studium demokracie a kultury.
- Hendl, J. (1999). *Úvod do kvalitativního výzkumu*. Karolinum.
- Klooster, D. (2000). *Co je kritické myšlení?* Kritické listy.
- Lechta, V., & Hubáčková, T. (2016). *Inkluzivní Pedagogika*. Portál.
11. Nemo, P. (2011). *Co je západ?* Centrum pro studium demokracie a kultury.
- Pelikán, J. (1998). *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Karolinum.
- Průcha, J. (2013). *Moderní pedagogika*. Portál.
- Rheinheimer, M., & Rheinheimer, M. (2003). *Chudáci, Žebráci a vaganti: Lidé na okraji společnosti 1450-1850*. Vyšehrad.
- Strouhal, M. (2013). *Teorie výchovy: k vybraným problémům a perspektívám jedné pedagogické disciplíny*. Grada.
- Tretera, I. (2006). *Nástin dějin Evropského myšlení: Od Thalety K Rousseauovi*. Paseka.
- Národní pedagogický institut České republiky. (2021). *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/file/4982/>

Okruhy Aplikovaná psychologie

- I. **Psychologie jako věda.** Vznik psychologie jako vědy. Základní směry a proudy v psychologii – klasické i moderní. Psychologické teorie. Druhy výzkumu v psychologii. Výzkumné metody. Etické principy v psychologickém výzkumu.
- II. **Psychologie v teorii a praxi.** Psychologické disciplíny a jejich náplň – teoretické a aplikované. Vývojová psychologie – cíle a metody výzkumu. Systém psychologické péče v ČR. Rozdíl poradenství a psychoterapie.
- III. **Psychika: mezi tělem a duší.** Determinace lidské psychiky. Mozek a psychika. Biopsychosociální podstata člověka. Genetika, neurologie, evoluční biologie ve vztahu k psychologii. Dědičnost psychických znaků. Psychosomatika jako věda o nemoci těla a duše. Stres.
- IV. **Norma a normalita.** Vývoj pohledu na normalitu v průběhu staletí. Normalita a duševní zdraví. Morálka, morální usuzování a normy. Diagnóza a její formy. Labeling. Norma a standardy v psychologickém měření a testování.
- V. **Osobnost a co ji utváří.** Osobnost, já, self (koncepty). Struktura osobnosti, složky osobnosti, procesy osobnosti. Základy osobnosti dítěte – prenatální stádium, novorozenec, kojeneček. Rizika a poruchy raného vývoje pro osobnost dítěte.
- VI. **Vývoj osobnosti v dětství.** Periodizace vývoje v dětství. Hlavní principy vývoje dítěte od 1 do 6 let: motorika, sociální vývoj, myšlení, morálka, řeč, hra. Základní vývojové teorie a jména (Freud, Erikson, Piaget, Kohlberg, Teorie Attachmentu (Bowlby, Ainsworth), Papoušek).
- VII. **Dítě ve škole: učení a socializace.** Socializace a vývoj dítěte v období školního věku: rodina a škola. Učení: principy, druhy, motivace, cíle. Klasické a moderní metody vzdělávání – jak naplňují potřeby dítěte. Osobnost dítěte ve škole. Poruchy chování, učení a emocí v dětství.
- VIII. **Vývoj osobnosti v dospívání a dospělosti.** Principy vývoje člověka v dospělosti – dospívání, zrání, stárnutí. Kritéria dospělosti. Vývojové úkoly. Identita, individuace, involuce. Základní vývojové teorie a jména (Freud, Jung, Erikson, Piaget, Havighurst, Kohlberg, Sternberg, Kubler-Ross).
- IX. **Emoce.** Emočně motivační okruh. Typy emocí, složky emoce. Proces vzniku emocí. Základní teorie emocí. Moderní teorie emocí. Poruchy emocí. Empatie a zrcadlové neurony.
- X. **Jazyk v kontextu psychologie.** Vlastnosti a funkce jazyka. Principy neverbální a verbální komunikace. Vývoj jazyka, řeč, vrozené faktory, senzitivní období a poruchy řeči. Jazyk a myšlení, metaforický jazyk. Význam v jazyce a jeho sdílení.
- XI. **Kognice.** Vnímání a jeho principy, gestalt zákony. Myšlení, pojmy a kategorizace, usuzování. Paměť a její stadia, typy paměti, konstruktivní paměť, poruchy paměti. Intelligence a její měření. Různá pojetí inteligence.
- XII. **Nemocná psychika.** Vznik a kontext psychické nemoci – etiologie, etiopatogeneze, prevalence. Znalost základních kategorií psychických nemocí a principů diagnostiky psychických poruch dle MKN 10. Léčba v psychiatrii, psychoterapie, resocializace.

Sociálně kulturní kontext a stigmatizace duševního onemocnění. Systém psychiatrické péče u nás, jeho kritika. Moderní pohled na nemoci psychiky.

XIII. Sociální fenomény z pohledu psychologie. Socializace člověka a její fáze. Afiliace a agrese. Sociální usuzování, jeho principy a chyby. Postoje a předsudky. Sociálně psychologické experimenty, jejich principy, meze.

XIV. Socialita, sociální skupina. Malá a velká sociální skupina. Skupinové role, skupinová identita. Skupinová dynamika. Skupinové procesy. Groupthink. Davové chování a jeho efekt. Konflikty interpersonální a skupinové – fáze, principy, řešení. Stereotypy a boj s nimi. Sociální sítě a nimi spojené dopady na lidskou psychiku.

XV. Kulturní fenomény z pohledu psychologie. Základní pojmy, východiska a vývoj interkulturní psychologie. Interkulturní komunikace z pohledu psychologie. Kognice v interkulturním kontextu. Emoce v interkulturním kontextu.

Literatura:

Haidt, J., & Čížková, H. (2013). *Morálka lidské mysli: proč lidstvo rozděluje politika a náboženství*. Dybbuk.

Hall, C. S. (2002). *Psychológia osobnosti: úvod do teórií osobnosti*. Slovenské pedagogické nakladateľstvo.

Hewstone, M., Stroebe W. (2006). *Sociální psychologie: moderní učebnice sociální psychologie*. Portál.

Hill, G., & Hartlová, H. (2004). *Moderní psychologie: hlavní oblasti současného studia lidské psychiky*. Portál.

Kahneman, D. (2012). *Myšlení: Rychlé a pomalé*. Jan Melvil.

Langmeier, J., & Krejčířová, D. (1998). *Vývojová psychologie*. Grada.

Nolen-Hoeksema, S., & Antonínová Hana. (2012). *Psychologie Atkinsonové a Hilgarda*. Portál.

Orel, M. (2020). *Psychopatologie. Nauka o nemocech duše*. Grada.

Plháková Alena. (2004). *Učebnice obecné psychologie*. Academia.

Shiraev, E., Levy, D. A., & Čeněk, J. (2020). *Mezikulturní psychologie: Kriticky a aplikovaně*. Academia.

Sternberg, R. J., & Koukolík František. (2009). *Kognitivní psychologie*. Portál.

Šulová, L., (2004). *Raný psychický vývoj dítěte*. Karolinum.

Výrost, J., Slaměník, I., & Sollárová, E. (2019). *Sociální psychologie: Teorie, metody, aplikace*. Grada.

Thorová Kateřina. (2015). *Vývojová psychologie: Proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Portál.

OKRUHY pro ústní část SZZ a doporučená zdrojová literatura

- pro JEDNOBOROVÝ A HLAVNÍ STUDIJNÍ PLÁN

I. Problematika vědeckosti pedagogických věd a jejich vztah k ostatním vědním oborům (psychologie, sociologie, biologie).

- a. Rozdíl mezi vědeckým a intuitivním poznáním. Metody vědeckého poznávání.
- b. Význam teorie pro vědecké poznání. Význam vědeckého poznání pro každodenní sociální realitu.
- c. Relativizace vědeckého poznání, problém objektivnosti (pravdivosti) a univerzality vědeckých interpretací. Transdisciplinární přesahy ve vědě i výzkumu.
- d. Sociální pedagogika a její zdroje: sociologie, psychologie, biologie, filosofie.

Zdroje:

Brezinka, W. (2001). *Východiska k poznání výchovy: úvod k základům vědy o výchově, k filozofii výchovy a k praktické pedagogice*. L. Marek.

Fajkus, B. (2005). *Filosofie a metodologie vědy: vývoj, současnost a perspektivy*. Academia.

Kuhn, T. S. (1997). *Struktura vědeckých revolucí*. Oikoymenh.

Popper, K. R., & Odehnalová, J. (2000). *Bída historicismu* (2., rev. vyd). Oikoymenh.

Winch, P. (2004). *Idea sociální vědy a její vztah k filozofii*. Centrum pro demokracie a kultury.

II. Teorie vzdělávání v kontextu sociální pedagogiky.

- a. Situovanost jedince v jeho sociálním prostoru, sociální distribuce vědění.
- b. Cíl edukace ve vztahu k typologii cílových skupin a prostředí.
- c. Popis vybrané teorie vzdělávání a její ukotvení do pojetí sociální pedagogiky.
- d. Psychologické základy učení. Koncepce učení z pohledu psychologie – faktory osobnosti a prostředí, které proces učení ovlivňují.

Zdroje:

Berger, P. L., & Luckmann, T. (1999). *Sociální konstrukce reality: Pojednání o sociologii vědění*. Praha: Centrum pro studium demokracie a kultury

Bertrand, Y. (1998). *Soudobé teorie vzdělávání*. Portál.

Kalhous, Z., & Obst, O. (2009). *Školní didaktika* (Vyd. 2). Portál.

Lorenzová, J. (2016). *Kontexty vzdělávání v postmoderní situaci*. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy.

Petty, G. (2013). *Moderní vyučování* (6., rozš. a přeprac. vyd). Portál.

Průcha, J. (2017). *Moderní pedagogika* (Šestá, aktualizované a doplněné vydání). Portál.

III. Filosofie výchovy v kontextu chápání vztahu dospělý - dítě v edukaci.

- a. Rozdíl v pojetí moderní a postmoderní pedagogiky. Vymezení alternativních či inovativních proudů vzdělávání a jejich principů. Vzdělávání v moderní společnosti.
- b. Účinek formativního hodnocení pro naplnění výchovného rozvoje jedince.
- c. Teleologie poznání a ideál výchovné transcendence jedince.
- d. Raný vývoj dítěte a co ho určuje (psychologické koncepty). Výchova a její možnosti z pohledu psychologie. Vztah dospělý-dítě. Výchovné styly. Demokracie a autorita ve výchově.

Zdroje:

Gray, P. ([2016]). *Svoboda učení: jak nechat děti rozhodovat o svém vzdělávání* (Druhé, rozšířené vydání). PeopleComm.

Gueguen, C. (2014). *Cesta ke šťastnému dětství: empatická výchova ve světle nejnovějších poznatků o mozku a emocionálním vývoji dítěte*. Rybka.

Palouš, R., & Svobodová, Z. (2011). *Homo educandus: filosofické základy teorie výchovy*. Karolinum.

Strouhal, M. (2013). *Teorie výchovy: k vybraným problémům a perspektivám jedné pedagogické disciplíny*. Grada.

Neill, A. S., Lamb, A. (Ed.). (2015). *Summerhill: příběh první demokratické školy na světě* (Druhé vydání). PeopleComm.

IV. Utváření sociální pedagogiky v kontextu historického vývoje.

- a. Vysvětlení společenské poptávky po řešení sociálních krizí prostřednictvím sociální pedagogiky.
- b. Příklady originálních edukačních koncepcí, reagujících na sociální krize napříč staletími.
- c. Inspirace historických edukačních koncepcí pro současnou postmoderní společnost.
- d. Psychologicko-historický pohled na člověka. Základní směry a proudy v psychologii a jak ovlivňují naše dnešní rozumění člověku.

Zdroje:

- Cipro, M. (2002). *Galerie světových pedagogů: encyklopedie Prameny výchovy* (První, Druhý, Třetí svazek). M. Cipro.
- Hroncová, J., Emmerová, I., & Kraus, B. (2008). *K dějinám sociální pedagogiky v Evropě*. Pedagogická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem.
- Jůzl, M. (2017). *K tradicím české sociální pedagogiky* (Vydání I). Univerzita Jana Amose Komenského.
- Kasper, T., & Kasperová, D. (2008). *Dějiny pedagogiky*. Grada.
- Lenderová, M., & Rýdl, K. (2006). *Radostné dětství?: dítě v Čechách devatenáctého století*. Paseka.
- Hall, C.S., Lindzey, G. (1997) *Psychológia osobnosti*. Bratislava: SPN, 1997.
- Hoskovec, J., Nakonečný M. a Sedláková, M. (1996). *Psychologie XX. století*. 2. dopl. vyd. Praha: Karolinum.

V. Osobnost a její utváření v pojetí sociální pedagogiky.

- a. Koncepty edukačních pojetí v činnosti vybraných představitelů sociální pedagogiky napříč staletími.
- b. Dialektika empatického vztahu a profesního odstupu k vychovávanému v práci sociálního pedagoga.
- c. Sebepoznání jedince, dimenze sociální a pedagogická. Role introspekce, reflexe a zpětné vazby. Osobnostní rozvoj.
- d. Psychologický koncept osobnosti (genetika, výchova, prostředí, sebeurčení). Moderní teorie osobnosti (2. polovina 20. století a 21. století).

Zdroje:

- Fromm, E. (1996). *Umění milovat*. Nakladatelství Josefa Šimona.
- Helus, Z. (2004). *Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče*. Portál.
- HAYES, N. (2003) *Základy sociální psychologie*. 3. vyd. Přeložil I. Štěpaníková. Portál
- Co se ve škole nenaučíš*. (2022). Beta.
- Švamberk Šauerová, M. (2018). *Techniky osobnostního rozvoje a duševní hygieny učitele*. Grada.
- Valenta, J. (2010). *Učíme (se) komunikovat: metodika komunikace v rámci osobnostní a sociální výchovy* (2., (dopl.) vyd). AISIS.

VI. Profese a profesionalizace práce sociálního pedagoga.

- a. Práce s jednotlivcem, se skupinou a komunitou (z pohledu současnosti i historie a typologie prostředí).
- b. Typologie sociálních skupin, jejich dynamika. Konflikty, příčiny jejich vzniku, možné řešení: socialita a principy nenásilné komunikace (NVC). Efektivní komunikace v týmu a organizaci.
- c. Práce v týmu (teambuildingové aktivity), mocenské a hierarchické vztahy v organizacích. Groupthink.
- d. Intervize a supervize v pomáhajících profesích.

Zdroje:

- Baštecká, B., Čermáková, V., & Kinkor, M. (2016). *Týmová supervize: teorie a praxe*. Portál.

- Béřeš, M. (2013). *Kouč vlastního života: cesta ke spokojenému životu*. Grada.
- Charfe, L., & Gardner, A. (2019). *Social pedagogy and social work*. SAGE.
- Lošťáková, O. (2020). *Empatická a asertivní komunikace: jak zvládat obtížné komunikační situace*. Grada.
- Mohauptová, E. (2009). *Teambuilding: cesta k efektivní spolupráci* (Vyd. 2). Portál.

VII. Etická dimenze sociální pedagogiky.

- Vznik a význam norem (normy a normalita) v pluralitní společnosti. Etické normy ve výzkumu i v praxi sociálního pedagoga.
- Hodnoty a jejich uplatnění v práci sociálního pedagoga.
- Socialita a spirituální rozměr pomáhajících profesí.
- Duševní onemocnění, jeho základní projevy. „Bláznovství“ v minulosti a dnes. Psychiatrická péče: systém, kritické zhodnocení a reforma psychiatrie.

Zdroje:

- Bierhanzl, J., & Novotný, K. (Eds.). (2014). *Za hranicemi tváře: Levinas a socialita*. Filosofia.
- Bláha, A. I. (1922). *Filosofie mravnosti*. A. Píša.
- Hrubec, M. (2012). *Etika sociálních konfliktů: Axel Honneth a kritická teorie uznání*. Filosofia.
- Taylor, C. (2001). *Etika authenticity*. Filosofia.
- Velínský, S. (1927). *Individuální základy sociální pedagogiky*. Společnost nových škol.

VIII. Sociální pedagogika a prostředí.

- Dimenze prostředí – (ekologicko / enviromentálně, globální / lokální, socioekonomické / multikulturní). Vliv prostředí na rozvoj jedince, typologie prostředí.
- Analýza sociálního prostředí z pohledu sociálního pedagoga a význam pedagogizace prostředí.
- Sociálně problémová témata společnosti, jejich prevence a intervence.
- Protektivní a rizikové faktory prostředí v kontextu problémového chování. Behaviorální medicína. Psychosomatický koncept lidské psychiky. Enviromentální psychologie, klimatický žal. Coping, pozitivní psychologie a smysl života.

Zdroje:

- Bendl, S. (2016). *Základy sociální pedagogiky*. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta.
- Klimeš, D. (2020). *Česko versus budoucnost: naše dnešní krize a jak z ní ven*. Vyšehrad.
- Næss, A. (c1996). *Ekologie, pospolitost a životní styl: náčrt ekosofie*. Abies.
- Ord, T. (2022). *Nad propastí: existenční riziko a budoucnost lidstva*. Argo.
- Votava, J. (2019). *Sociální pedagogika v prostředí školy: cíle, hodnoty, prevence*. Česká zemědělská univerzita, Institut vzdělávání a poradenství.

IX. Volný čas v kontextu sociální pedagogiky.

- Fenomén volného času v kontextu zážitkové pedagogiky. Souvislosti mezi sociální pedagogikou a volným časem. Funkce výchovy ve volném čase.
- Zážitek, prožitek, zkušenost a principy zkušenostně reflektivního učení. Zdroje zážitkové pedagogiky a reflektivního učení. Význam zážitku pro výchovu ve volném čase.
- Edukační dimenze prožitku ve volném čase při práci s různými věkovými a cílovými skupinami.
- Fenomén hry v kognitivním a sociálním vývoji dítěte i dospělého. Věk hry (batole a předškolák). Hra v psychologických teoriích.

Zdroje:

- Huizinga, J. (2000). *Homo ludens: o původu kultury ve hře*. Dauphin.
- Jirásek, I. (2019). *Zážitková pedagogika: teorie holistické výchovy (v přírodě a volném čase)*. Portál.

- Kaplánek, M. (Ed.). (2022). *Volný čas dětí staršího školního věku: vybrané výsledky výzkumu volného času a životního stylu dětí ve věku 11-15 let a jejich využití v pedagogice*. Nakladatelství Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.
- Parry, S. J., & Allison, P. (Eds.). (2020). *Experiential learning and outdoor education: traditions of practice and philosophical perspectives*. Routledge, Taylor & Francis Group.
- Slavík, J., Chrz, V., & Štech, S. (2013). *Tvorba jako způsob poznávání*. Karolinum.

X. Kurikulární trendy a vzdělávací politika v současné společnosti

- a. Trendy kurikulární politiky v evropské dimenzi. Internacionalizace kurikula a globální kompetence ve vzdělávání. Akcelerace a individualizace společnosti.
- b. Systémové pojetí vzdělávání (kognitivní, afektivní, psychomotorická, osobnostně-sociální dimenze kurikula). Proměna funkce vzdělávání.
- c. Základní charakteristiky Rámcového vzdělávacího programu a Strategie 2030+ ve vztahu k pojetí sociální pedagogiky.
- d. Psychické a vývojové potřeby dítěte mladšího a staršího školního věku. Vnitřní a vnější motivace k učení. Učení ve shodě s fungováním mozku. Sebepojetí školního dítěte. Vztah: Škola, rodina, dítě, komunita.

Zdroje:

- Dvořák, D., Holec, J., & Dvořáková, M. (2018). *Kurikulum školního vzdělávání: zahraniční reformy v 21. století*. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta.
- Hajzerová Müllerová, L., & Slavík, J. (2020). *Modelování kurikula*. Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta pedagogická.
- Slavík, J., Hajzerová Müllerová, L., & Soukupová, P. (2020). *Reflexe a hodnocení kvality výuky*. Západočeská univerzita v Plzni.
- Langmeier, J., Krejčířová, D. (2009). *Vývojová psychologie*. Grada.
- Tupý, J. (2018). *Tvorba kurikulárních dokumentů v České republice: historicko-analytický pohled na přípravu kurikulárních dokumentů pro základní vzdělávání v letech 1989-2017 (2., doplněné a upravené vydání)*. Masarykova univerzita.
- Veteška, J., & Tureckiová, M. (2020). *Kompetence ve vzdělávání a strategie profesního rozvoje*. Česká andragogická společnost.
- Nováčková, J. (1996). *Mýty ve vzdělávání*

XI. Výchova k mediální gramotnosti v kontextu sociální pedagogiky.

- a. Infosféra a její dopady na socializaci jedince.
- b. Problém sociální stratifikace a exkluze jedince ve vzdělávání v rámci virtuální reality.
- c. Sociální a informační bubliny, digitální propasti, digitální demence.
- d. Sociální sítě a patologie. Psychologické principy, benefity a rizika sociálních sítí. Psychologické aspekty závislostí a možnosti práce se závislými lidmi.

Zdroje:

- Floridi, L. (2019). *Čtvrtá revoluce: jak infosféra mění tvář lidské reality*. Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum.
- Lupač, P. (2015). *Za hranice digitální propasti: nerovnost v informační společnosti*. Sociologické nakladatelství (SLON).
- Slussareff, M. (2022). *Hry, sítě, porno: rodičovský průvodce džunglí digitálního dětství a puberty*. Jan Melvil Publishing.
- Spitzer, M. (2014). *Digitální demence: jak připravujeme sami sebe a naše děti o rozum*. Host.
- Stodola, J. (2015). *Filosofie informace - metateoretická analýza pojmu informace a hlavních paradigmat informační vědy*. Filozofická fakulta, Masarykova univerzita.
- Vágnerová, M. (2004) *Psychopatologie pro pomáhající profese*.

XII. Moc a ideologie ve výchově, kritické myšlení ve vzdělávání.

- a. Teorie moci a jejich teze, výchova vůči manipulativnímu jednání a dezinformacím.
- b. Podstata kritického myšlení (tvrzení, parafrázování, teze, argumentace, argumentační fauly, manipulace) a podstata kritického partnerství ve vzdělávání. Metoda RWCT.
- c. Principy mediální konstrukce sociální reality a její možné manipulativní účinky. Role mocenských institucionálních diskursů ve vzdělávání.
- d. Vytváření úsudků, kognice, kognitivní procesy. Chyby v percepci, myšlení, poznání a usuzování. Utváření postojů a předsudků (stereotypů). Práce s předsudky, výchova k toleranci.

Zdroje:

- Beck, U. (2007). *Moc a protiváha moci v globálním věku: nová ekonomie světové politiky*. Sociologické nakladatelství.
- Koukolík, F., & Drtilová, J. (1996). *Vzpouza deprivantů: o špatných lidech, skupinové hlouposti a uchvácené moci*. Makropulos.
- Moukheiber, A. (2020). *Jak nás mozek klame: iluze našich jistot*. Kniha Zlin.
- Šedý, J. ([2021]). *Kritické myšlení*. Galén.
- Wróbel, A. (2008). *Výchova a manipulace: podstata manipulace, mechanismy a proces, vynucování a násilí, propaganda*. Grada.
- Atkinsonová, R. L. *Psychologie [Atkinsonová]* (1995). 1. vyd. Praha: Victoria Publishing.
- Sternberg, R. J. (2002) *Kognitivní psychologie*. Translated by František Koukolík. Vyd. 1. Praha: Portál.

XIII. Problematika rovného přístupu k duchovním i materiálním statkům, teorie spravedlivého uspořádání společnosti.

- a. Zdroje sociálního a kulturního kapitálu a jejich re/distribuce.
- b. Sociální znevýhodnění, diskriminace versus sociální rovnost a uznání. Sociální nerovnosti ve vzdělávání a problematika rovného přístupu ke vzdělávání.
- c. Teorie kulturní a sociální reprodukce a rovnost vzdělávacích příležitostí, problém vzdělanostní mobility (reflexe ve výzkumu).
- d. Psychologický pohled na nerovnost ve vzdělání. Jak pracovat s dětmi v zanedbávaném prostředí a rozvíjet jejich potenciál. Deprivované děti. Dynamická diagnostika. Feuersteinova metoda.

Zdroje:

- Cohen, G. A. (2006). *Iluze liberální spravedlnosti*. Filosofia.
- Fraser, N. (2007). *Rozvíjení radikální imaginace: globální přerozdělování, uznání a reprezentace*. Filosofia.
- Fraser, N., & Honneth, A. (2004). *Přerozdělování nebo uznání?*. Filosofia.
- Hrubec, M. (2008). *Sociální kritika v éře globalizace: odstraňování sociálně-ekonomických nerovností a konfliktů*. Filosofia.
- Kögler, H. -H., Balon, J., & Hrubec, M. (Eds.). (2006). *Kultura, kritika, dialog*. Filosofia.

XIV. Transformace rodiny a edukační dopad na výchovu jedince v současné postmoderní době.

- a. Rodina a rodičovství. Sociálně historický a mezikulturní pohled na fenomén rodiny.
- b. Proměny vzorů a sociálních rolí v současné rodině, transgenerační přenosy v rodině.
- c. Pluralita edukačních názorů na zdravý životní styl a volnočasovou náplň rodičů a dětí.
- d. Dospívání, dospělost a hledání identity v současné postmoderní společnosti (psychologický pohled).

Zdroje:

- Ambrožová, P., Junová, I., & Stašová, L. (2021). *Nové výzvy rodičovství - mediální výchova v digitální době*. Paido.

Miková, Š. (2018). *Nejsou stejné: jak díky Teorii typů porozumět dětem i sami sobě*. Mea Gnosis.

Pöslová, B. (2020). *Tolerantní výchova*. Grada.

Tóthová, J. (2011). *Úvod do transgenerační psychologie rodiny: transgenerační přenos vzorců rodinného traumatu a zdroje jeho uzdravení*. Portál.

Zoja, L. (2017). *Soumrak otců: archetyp otce a dějiny otcovství* (V českém jazyce vydání druhé, rozšířené a revidované autorem). Prostor.

Macek, P. (). Adolescence.

XV. Inkluzivní vzdělávání.

- a. Pedagogická a psychologická charakteristika sociální inkluze, exkluze a integrace. Sociální znevýhodnění a kultura chudoby, popis skupin se sociálním znevýhodněním nebo postižením.
- b. Výchova k jinakosti a diverzitě ve společnosti, kultura uznání.
- c. Podpůrné dokumenty ve školní práci (katalog podpůrných opatření), práce asistenta pedagoga v kontextu pojetí sociální pedagogiky.
- d. Psychologické aspekty inkluze: poruchy smyslů, chování, emocí, inteligence, pozornosti, učení u dětí školního věku. „Jinakost“ u dětí, jak ji diagnostikovat a jak k ní přistupovat.

Zdroje:

Baslerová, P., Michalík, J., & Felcmanová, L. (2020). *Katalog podpůrných opatření: obecná část : pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání* (2., přepracované a rozšířené vydání). Univerzita Palackého v Olomouci.

Lechta, V. (Ed.). (2016). *Inkluzivní pedagogika*. Portál.

Simonová, N. (2011). *Vzdělanostní nerovnosti v české společnosti: vývoj od počátku 20. století do současnosti*. Sociologické nakladatelství (SLON).

Svoboda, Z., & Zilcher, L. ([2020]). *Koordinátor inkluze ve škole*. [Univerzita J.E. Purkyně].

Zilcher, L., & Svoboda, Z. (2019). *Inkluzivní vzdělávání: efektivní vzdělávání všech žáků*. Grada.

XVI. Gender a výchova.

- a. Výchova k genderové rovnosti a polemika nad genderovou ne/korektností.
- b. Politická zneužitelnost genderové ideologie a význam jazyka ve vývoji dítěte.
- c. Problematika genderové identity, sexuální výchovy a fenoménu **LGBTI+**. Sociální pedagogika v kontextu výzev proti diskriminaci a stigmatizaci vůči specifickým sociálním skupinám.
- d. Psychologické charakteristiky stigmatizace, identita, osvojování nových rolí (coming out apod.), Sexualita a osobnost, poruchy sexuality. Transgender z pohledu psychologie.

Zdroje:

James, S. (2022). *Genderová ideologie: co všichni potřebují vědět?*. Poutníková četba.

Kuby, G. (2014). *Globální sexuální revoluce: ztráta svobody ve jménu svobody*. Kartuziánské nakladatelství.

Lipovetsky, G. (2007). *Třetí žena: neměnnost a proměny ženství* (V českém jazyce vyd. 2). Prostor.

Nagl-Docekal, H. (2007). *Feministická filozofie: výsledky, problémy, perspektivy*. Sociologické nakladatelství (SLON).

Zábrodská, K. (2009). *Variace na gender: poststrukturalismus, diskurzivní analýza a genderová identita*. Academia.

XVII. Mezigenerační solidarita a sociální otevřenost.

- a. Mezigenerační a vícegenerační soužití. Charakteristika výchovy proti projevům ageismu.

- b. Sociální pedagogika v kontextu přijetí stárnutí a podpora kvality života. Fenomén sociální izolace a gerontofobie.
- c. Mýty a dezinformace o intervenční pomoci sociálního pedagoga nebo sociálního pracovníka vůči specifickým sociálním skupinám.
- d. Psychologické koncepce stáří, charakteristika stáří, strategie zvládnání konce života. Paliativní péče a problém sociální podpory seniorů v pobytových a azylových službách.

Zdroje:

Berti, E. (2022). *Optimální přístup*. Runa.

Hábl, J., Loula, D., & Komenský, J. A. (2019). *To nejlepší z Komenského Obecné porady o nápravě věci lidských*. České studny.

Macháčová, K., & Holmerová, I. (2019). *Aktivní gerontologie, aneb, Jak stárnout dobře*. Mladá fronta.

Souralová, A., & Žáková, M. (2020). *Pod jednou střechou: třígenerační soužití v české společnosti*. Centrum pro studium demokracie a kultury.

Šindlářová, I. (2003). *Blázní a šarlatáni: odvrácená tvář duchovního světa*. Fontána.

XVIII. Kulturně senzitivní edukace.

- a. Východiska multikulturní a globální výchovy, interkulturní kompetence a zacházení s rozmanitostí. Koncept kulturní pokory. Transnacionální perspektiva ve vzdělávání, kulturní prostředkování a porozumění. Interkulturní komunikace, etnocentrismus a etnorelativismus.
- b. Význam lokální a komunitní identity na pozadí globality a národního kulturního dědictví. Význam výchovy k vlastenectví a k odkazu historických tradic.
- c. Interkulturní psychologie. Podstata a vznik mezikulturních rozdílů – myšlení, emoce, řeč. Kritika psychologického testování v interkulturním prostředí.
- d. Metody práce s interkulturní skupinou. (vliv globalizace, médií a technologií na edukaci).

Zdroje:

Goffman, E. (2003). *Stigma: poznámky k problému zvládnání narušené identity*. Sociologické nakladatelství.

Hošek, P. (2022). *Je to náš příběh: teologický esej o vlastenectví a křesťanských hodnotách české kultury* (2. vydání). Centrum pro studium demokracie a kultury.

Suša, O. (2010). *Globalizace v sociálních souvislostech současnosti: diagnóza a analýza*. Filosofie.

Šmídová, M., Vávra, M., & Čížek, T. (2017). *Inventura předsudků*. Academia.

Uličná, K. (2012). *Rozvoj interkulturní komunikační kompetence*. Masarykova univerzita.

Morgensternová, M. a Šulová, L. (2007) *Interkulturní psychologie : rozvoj interkulturní senzitivity*. Vydání 1. Praha: Karolinum.

XIX. Význam vědění v postmoderní době a digitalizovaná společnost.

- a. Proměny současné společnosti, sociální akcelerace a charakteristika rizikové společnosti, institucionální moc a společnost vědění.
- b. Vliv sociálního a kulturního prostředí na identitu jedince. Nacionální identita a světoobčanství.
- c. Sociální stratifikace a exkluze jedince ve vzdělávání v rámci virtuální reality. Problém informační chudoby, digitální gramotnost, digitální propasti, sociální sítě.
- d. Psychologické aspekty osvojení jazyka a řeči, verbální a neverbální komunikace. Principy porozumění mezi lidmi, jak komunikovat nenásilně a empaticky.

Zdroje:

Beck, U. (2004). *Riziková společnost. Na cestě k jiné moderně*. Praha: Sociologické nakladatelství.

Gellner, E. (2003). *Nacionalismus*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury

- Keller, J. (2011). *Tři sociální světy: sociální struktura postindustriální společnosti*. Sociologické nakladatelství (SLON)
- Floridi, L. (2019). *Čtvrtá revoluce: jak infospféra mění tvář lidské reality*. Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum.
- Lupač, P. (2015). *Za hranice digitální propasti: nerovnost v informační společnosti*. Sociologické nakladatelství (SLON).
- Slussareff, M. (2022). *Hry, sítě, porno: rodičovský průvodce džunglí digitálního dětství a puberty*. Jan Melvil Publishing.
- Spitzer, M. (2014). *Digitální demence: jak připravujeme sami sebe a naše děti o rozum*. Host.
- Vágnerová, M. (2004) *Psychopatologie pro pomáhající profese*.

XX. Edukace ve volném čase

- a. Charakteristika vybraných koncepcí a pojetí výchovy ve volném čase v historické perspektivě (osobnosti, filosofie výchovy ve volném čase, didaktické principy, edukační cíle, hodnoty, podmínky výchovy).
- b. Negativní dopady civilizace na osobnost člověka. Stres, civilizační choroby, existenciální úzkost.
- c. Příprava koncepcí a akcí v oblasti volného času (kurzy, školy, v přírodě, dlouhodobé hry apod.). Dramaturgie kurzu a její význam. Typologie a funkce her v rozvoji jedince.
- d. Volný čas z pohledu psychologie: různé věkové skupiny, patologie, subkultury. Vliv technologií na trávení volného času, odraz na psychiku jedince. Enviromentální žal. Psychosomatický, celostní pohled na člověka.

Zdroje:

- Hájek, B., Hofbauer, B., & Pávková, J. (2011). *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál.
- Neus (Snowy) Evans & Renae Acton. (2022). Narratives of teaching in outdoor and environmental education: what can we learn from a case study of outdoor education pedagogy?, *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 22:3, 214-227, DOI: 10.1080/14729679.2021.1902828.
- Soják, P. a kol. (2014). *Kuchařka pro lektory zážitkově orientovaných kurzů aneb (Ne)vaříme z vody*.
- Svobodová, Z. (Ed.). (2023). *Svobodný čas: pedagogika volného času jako výchova ke svobodě*. Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum.

OKRUHY pro ústní část SZZ z Dramatické výchovy

- a doporučená zdrojová literatura

Ústní SZZ z Dramatické výchovy zahrnuje dialog nad připraveným portfoliem studujících z oblasti dramatické výchovy/aplikovaného dramatu ve vztahu ke studovanému oboru sociální pedagogika a volný čas a také ve vztahu k vylosovanému okruhu z DV.

Portfolio:

Portfolium studujících může sestávat ze:

- záznamu a reflexí lekcí a dílen z oblasti dramatické výchovy / aplikovaného dramatu absolvovaných v průběhu studia;
- seminárních úkolů (např. eseje, vlastní odborný text) zpracovaných v povinných a povinně volitelných předmětech profilace dramatická výchova;
- odborných textů / článků k jednotlivým metodám z oblasti dramatické výchovy / aplikovaného dramatu, s nimiž se studenti v průběhu studia seznámili;
- záznamu přípravy, průběhu a reflexe vlastních praxí z oblasti dramatické výchovy / aplikovaného dramatu uskutečněných za doby studia

OKRUHY z DV

- I. Psychologická východiska dramatické výchovy.** Fungování lidské psychiky na pozadí procesu tvorby v dramatické výchově. Vymezení pojmů zkušenost, představivost, imaginace, fantazie. Rozvoj osobnosti, komunity a společnosti v procesu dramatické výchovy. Reflexe vlastní zkušenosti s procesem tvorby v dramatické výchově z pozice hráče / z pozice lektora.

Zdroje

Macková Silva. (2004). *Dramatická výchova*. Janáčkova akademie múzických umění, Divadelní fakulta.

Peter Felsman, P., Seifert, C. M., Himle, J.A. *The use of improvisational theater training to reduce social anxiety in adolescents*. December 2018. *The Arts in Psychotherapy* 63. DOI:10.1016/j.aip.2018.12.001

- II. Pedagogická východiska dramatické výchovy.** Historický přehled uplatnění dramatických prostředků ve výchově a vzdělávání. Reformní pedagogické směry a dramatická výchova ve 20. století.

Zdroje

Machková, E. (2018). *Nástin historie a teorie dramatické výchovy*. NAMU.

Macková Silva. (2004). *Dramatická výchova*. Janáčkova akademie múzických umění, Divadelní fakulta.

- III. Divadelní východiska dramatické výchovy.** Dramatické a herní jednání a význam fikce. Vztah dramatického procesu, procesu inscenační tvorby a procesu divadelní komunikace. Divadelní sdělení jakožto dramatický produkt (představení).

Zdroje

Macková Silva. (2004). *Dramatická výchova*. Janáčkova akademie múzických umění, Divadelní fakulta.

- IV. Aplikované drama jako reakce na potřeby společnosti.** Společenský kontext doby a vznik aplikovaného dramatu. Aplikované drama dle H. Nicholson. Kříž aplikovaného dramatu dle J. Litwak. Metody a techniky aplikovaného dramatu ve vztahu k cílovým skupinám pohledem sociálního pedagoga/pedagoga volného času.

Zdroje

Nicholson, H. (2005). *Applied drama: The gift of theatre*. Palgrave Macmillan.

Aplikované drama směřující k oblasti edukace

- V. Možnosti dramatické výchovy při práci sociálního pedagoga ve škole.** Dramatická výchova v současných kurikulárních dokumentech. Způsoby zařazení dramatické výchovy ve škole. Sociálně-pedagogická témata v Rámcovém vzdělávacím programu a jejich propojení s metodami dramatické výchovy. Hodnocení v procesu dramatické výchovy.

Zdroje

Marušák, R., Macková, S., Černík, R., Králová, O., & Šteidlová, K. (2019). *Podkladová studie. Dramatická výchova*. NÚV. Dostupné z file: C:/Users/Pol%C3%A1nkov%C3%A1/Downloads/dramatick%C3%A1%20v%C3%BDchova.pdf

- VI. Metody a techniky aplikovaného dramatu směřující k oblasti edukace** ve vztahu k cílovým skupinám pohledem sociálního pedagoga/pedagoga volného času. Formulace cílů, obsahů a výběr metod při práci s různými cílovými skupinami – vzhledem k věku, zaměření či charakteru a dalším specifikům skupin. Možnosti a limity vybraných metod a technik, např. strukturovaná dramatická hra, dramatická hra, aplikovaná improvizace, divadlo ve výchově

Zdroje

Ulrychová, I. (2016). *Drama a příběh: Tvorba scénáře příběhového dramatu v dramatické výchově*. Akademie múzických umění v Praze, Katedra výchovné dramatiky DAMU.
Machalíková, J. ; Musil, R. (2015). *Improvizace ve škole*. Informatorium.
Neelands, J.; Good, T. () *Structuring Drama Work* 3rd edition. Cambridge University Press.
Way, B., (1996). *Výchova dramatickou improvizací*. ISV.

Aplikované drama směřující k oblasti divadla

- VII. Divadlo s neprofesionálními skupinami v kontextu volného času.** Proces tvorby divadla vs. produkt tvorby divadla. Cílové skupiny a záměry tvorby divadla v kontextu volného času. Osobnostní a estetický rozvoj. Cíle a význam veřejného vystupování. Základní umělecké školy a volnočasová centra jako nositelé volnočasových dramatických oborů v České republice.

Zdroje

Palarčíková, A. (2011) *Tygr v oku, aneb, O tvorbě inscenace s dětmi a mládeží*. Nipos.

- VIII. Metody a techniky aplikovaného dramatu směřující k oblasti divadla** ve vztahu k cílovým skupinám pohledem sociálního pedagoga / pedagoga volného času. Formulace cílů, obsahů a výběr metod při práci s různými cílovými skupinami – vzhledem k věku, zaměření či charakteru a dalším specifikům skupin. Možnosti a limity vybraných metod a technik, např. devising theatre, divadlo dokumentu, improvizací divadlo atp.

Zdroje

Johnstone, K. (1999). *Impro for Storytellers*. Faber & Faber.
Spolin, V. (2017). *Improvization for The Theatre*. Martino Fine Books.
Oddey, A. (1996) *Devising theatre: a practical and theoretical handbook*. Routledge.

Aplikované drama směřující k oblasti aktivizmu

- IX. Divadlo s neprofesionálními skupinami v kontextu sociální změny.** Proces tvorby divadla vs. produkt tvorby divadla. Cílové skupiny a vysvětlení principu O-S-PRO. Sociálně pedagogická témata a životní zkušenost jako východisko pro tvorbu aplikovaného divadla. Aktivismus jako součást estetické tvorby.

Zdroje

Santos Bárbara, Boal, J., Boal, A., Moree, D. (2016). *Divadlem ke změně: Vybrané texty k divadlu utlačovaných*. Antikomplex.

- X. Metody a techniky aplikovaného dramatu směřující k oblasti aktivismu** ve vztahu k cílovým skupinám pohledem sociálního pedagoga/pedagoga volného času. Formulace cílů, obsahů a výběr metod při práci s různými cílovými skupinami – vzhledem k věku, zaměření či charakteru a dalším specifickým skupin. Možnosti a limity vybraných metod a technik, např. divadlo utlačovaných, playback divadlo atp.

Zdroje

- Salas, J., & Varea, G. R. (2013). *Improvising real life: Personal story in playback theatre*. Tusitala.
- Santos Bárbara, Boal, J., Boal, A., Moree, D. (2016). *Divadlem ke změně: Vybrané texty k divadlu utlačovaných*. Antikomplex.
- Applied theatre : international case studies and challenges for practice*. (2009). Edited by Monica Prendergast - Juliana Saxton. Intellect.
- Černá, E. a L. Polánková. *Mít domov znamená důstojně bydlet! Divadlo utlačovaných jako nástroj uplatňování kritické reflexivity*. Sociální práce / Sociálna práca / Czech and Slovak Social Work. Brno: Asociace vzdělavatelů v sociální práci, 2018, roč. 18, č. 3, s. 22-39.

- XI. Sociodrama jako nástroj práce sociálního pedagoga.** Vymezení sociodramatu a psychodramatu, jejich cíle. Historie sociodramatu, J. L. Moreno jako jeho hlavní představitel. Příklady využití sociodramatu při práci s cílovými skupinami.

Zdroje

- Wiener, R. (2011). *Sociodrama in a Changing World*. Lulu.com.

Aplikované drama směřující k oblasti zdraví

- XII. Vymezení dramaterapie a dramatické výchovy v kontextu profese sociálního pedagoga.** Vymezení dramaterapie a dramatické výchovy a jejich cíle. Historie dramaterapie a její představitelé. Prolínání dramatické výchovy a dramaterapie při práci s cílovými skupinami sociální pedagogiky. Kompetence sociálního pedagoga.

Zdroje

- Jennings, S. (2014). *Úvod do dramaterapie: Divadlo a léčba: Ariadnina Nit*. Asociace dramaterapeutů České republiky v nakl. Jalna.
- Jones, P. (1996). *Drama as a Therapy*. Psychology Press.

- XIII. Metody a techniky aplikovaného dramatu směřující k oblasti zdraví** ve vztahu k cílovým skupinám pohledem sociálního pedagoga/pedagoga volného času. Formulace cílů, obsahů a výběr metod při práci s různými cílovými skupinami – vzhledem k věku, zaměření či charakteru a dalším specifickým skupin. Možnosti a limity vybraných metod a technik, např. playback divadlo, gestalt theatre, techniky reminiscenční terapie skrz loutku atp.

Zdroje

- Salas, J., & Varea, G. R. (2013). *Improvising real life: Personal story in playback theatre*. Tusitala.
- Andrášik, T. (2020) *Gestalt Theatre– Integrace aplikovaného dramatu do Gestalt terapie*. Psychoterapie. Masarykova univerzita, roč. 14.

OKRUHY pro ústní část SZZ a doporučená zdrojová literatura

- pro VEDLEJŠÍ STUDIJNÍ PLÁN

I. Problematika vědeckosti pedagogických věd a jejich vztah k ostatním vědním oborům (psychologie, sociologie, biologie).

- a. Rozdíl mezi vědeckým a intuitivním poznáním. Metody vědeckého poznávání.
- b. Význam teorie pro vědecké poznání. Význam vědeckého poznání pro každodenní sociální realitu.
- c. Relativizace vědeckého poznání, problém objektivnosti (pravdivosti) a univerzality vědeckých interpretací. Transdisciplinarita ve vědě i výzkumu.
- d. Sociální pedagogika a její zdroje: sociologie, psychologie, biologie, filozofie.

Zdroje:

Brezinka, W. (2001). *Východiska k poznání výchovy: úvod k základům vědy o výchově, k filosofii výchovy a k praktické pedagogice*. L. Marek.

Fajkus, B. (2005). *Filosofie a metodologie vědy: vývoj, současnost a perspektivy*. Academia.

Kuhn, T. S. (1997). *Struktura vědeckých revolucí*. Oikoymenh.

Popper, K. R., & Odehnalová, J. (2000). *Bída historicismu* (2., rev. vyd). Oikoymenh.

Winch, P. (2004). *Idea sociální vědy a její vztah k filosofii*. Centrum pro studium demokracie a kultury.

II. Osobnost a její utváření v pojetí sociální pedagogiky.

- a. Koncepty edukačních pojetí v činnosti vybraných představitelů sociální pedagogiky napříč staletími.
- b. Dialektika empatického vztahu a profesního odstupu k vychovávanému v práci sociálního pedagoga.
- c. Sebepoznání jedince, dimenze sociální a pedagogická. Role introspekce, reflexe a zpětné vazby. Osobnostní rozvoj.
- d. Psychologický koncept osobnosti a co jí utváří (genetika, výchova, prostředí, sebeurčení). Moderní teorie osobnosti (2. polovina 20. století a 21. století).

Zdroje:

Fromm, E. (1996). *Umění milovat*. Nakladatelství Josefa Šimona.

Helus, Z. (2004). *Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče*. Portál.

HAYES, N. (2003) *Základy sociální psychologie*. 3. vyd. Přeložil I. Štěpaníková. Portál
Co se ve škole nenaučíš. (2022). Beta.

Švamberk Šauerová, M. (2018). *Techniky osobnostního rozvoje a duševní hygieny učitele*. Grada.

Valenta, J. (2010). *Učíme (se) komunikovat: metodika komunikace v rámci osobnostní a sociální výchovy* (2., (dopl.) vyd). AISIS.

III. Profese a profesionalizace práce sociálního pedagoga.

- a. Práce s jednotlivcem, se skupinou a komunitou (z pohledu současnosti i historie).
- b. Typologie sociálních skupin, jejich dynamika. Konflikty a jejich řešení. Principy efektivní komunikace v organizaci.
- c. Práce v týmu (teambuildingové aktivity), mocenské a hierarchické vztahy v organizacích. Groupthink
- d. Intervize a supervize v pomáhajících profesích.

Zdroje:

Baštecká, B., Čermáková, V., & Kinkor, M. (2016). *Týmová supervize: teorie a praxe*. Portál.

Béřeš, M. (2013). *Kouč vlastního života: cesta ke spokojenému životu*. Grada.

Charfe, L., & Gardner, A. (2019). *Social pedagogy and social work*. SAGE.

Lošťáková, O. (2020). *Empatická a asertivní komunikace: jak zvládat obtížné komunikační situace*. Grada.

Mohauptová, E. (2009). *Teambuilding: cesta k efektivní spolupráci* (Vyd. 2). Portál.

IV. Sociální pedagogika a prostředí.

- a. Dimenze prostředí – (ekologicko / enviromentálně, globální / lokální, socioekonomické / multikulturní). Vliv prostředí na rozvoj jedince, typologie prostředí
- b. Analýza sociálního prostředí z pohledu sociálního pedagoga a význam pedagogizace prostředí.
- c. Sociálně problémová témata společnosti, jejich prevence a intervence.
- d. Protektivní a rizikové faktory prostředí v kontextu problémového chování. Behaviorální medicína. Psychosomatický koncept lidské psychiky. Enviromentální psychologie, klimatický žal. Coping, pozitivní psychologie a smysl života.

Zdroje:

Bendl, S. (2016). *Základy sociální pedagogiky*. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta.
Klimeš, D. (2020). *Česko versus budoucnost: naše dnešní krize a jak z ní ven*. Vyšehrad.
Næss, A. (c1996). *Ekologie, pospolitost a životní styl: náčrt ekosofie*. Abies.
Ord, T. (2022). *Nad propastí: existenční riziko a budoucnost lidstva*. Argo.
Votava, J. (2019). *Sociální pedagogika v prostředí školy: cíle, hodnoty, prevence*. Česká zemědělská univerzita, Institut vzdělávání a poradenství.

V. Problematika rovného přístupu k duchovním i materiálním statkům, teorie spravedlivého uspořádání společnosti.

- a. Zdroje sociálního a kulturního kapitálu a jejich re/distribuce.
- b. Sociální znevýhodnění, diskriminace versus sociální rovnost a uznání. Sociální nerovnosti ve vzdělávání a problematika rovného přístupu ke vzdělávání.
- c. Teorie kulturní a sociální reprodukce a rovnost vzdělávacích příležitostí, problém vzdělanostní mobility (reflexe ve výzkumu)
- d. Psychologický pohled na nerovnost ve vzdělání. Jak pracovat s dětmi v zanedbávaném prostředí a rozvíjet jejich potenciál. Deprivované děti. Dynamická diagnostika. Feuersteinova metoda.

Zdroje:

Cohen, G. A. (2006). *Iluze liberální spravedlnosti*. Filosofia.
Fraser, N. (2007). *Rozvíjení radikální imaginace: globální přerozdělování, uznání a reprezentace*. Filosofia.
Fraser, N., & Honneth, A. (2004). *Přerozdělování nebo uznání?*. Filosofia.
Hrubec, M. (2008). *Sociální kritika v éře globalizace: odstraňování sociálně-ekonomických nerovností a konfliktů*. Filosofia.
Kögler, H. -H., Balon, J., & Hrubec, M. (Eds.). (2006). *Kultura, kritika, dialog*. Filosofia.

VI. Transformace rodiny a edukační dopad na výchovu jedince v současné postmoderní době.

- a. Rodina a rodičovství. Sociálně historický a mezikulturní pohled na fenomén rodiny.
- b. Dospívání, dospělost a hledání identity v současné postmoderní společnosti (psychologický pohled).
- c. Proměny vzorů a sociálních rolí v současné rodině, transgenerační přenosy v rodině.
 - d. Pluralita edukačních názorů na zdravý životní styl a volnočasovou náplň rodičů a dětí.
- d. Pluralita edukačních názorů na zdravý životní styl a volnočasovou náplň rodičů a dětí.

Zdroje:

Ambrožová, P., Junová, I., & Stašová, L. (2021). *Nové výzvy rodičovství - mediální výchova v digitální době*. Paido.
Miková, Š. (2018). *Nejsou stejné: jak díky Teorii typů porozumět dětem i sami sobě*. Mea Gnosis.
Pöslová, B. (2020). *Tolerantní výchova*. Grada.
Tóthová, J. (2011). *Úvod do transgenerační psychologie rodiny: transgenerační přenos vzorců rodinného traumatu a zdroje jeho uzdravení*. Portál.

Zoja, L. (2017). *Soumrak otců: archetyp otce a dějiny otcovství* (V českém jazyce vydání druhé, rozšířené a revidované autorem). Prostor.

Macek, P. (). Adolescence.

VII. Inkluzivní vzdělávání.

- a. Pedagogická a psychologická charakteristika sociální inkluze, exkluze a integrace. Sociální znevýhodnění a kultura chudoby, popis skupin se sociálním znevýhodněním nebo postižením.
- b. Výchova k jinakosti a diverzitě ve společnosti, kultura uznání.
- c. Podpůrné dokumenty ve školní práci (katalog podpůrných opatření), práce asistenta pedagoga v kontextu pojetí sociální pedagogiky.
- d. Psychologické aspekty inkluze: poruchy smyslů, chování, emocí, inteligence, pozornosti, učení u dětí školního věku. „Jinakost“ u dětí, jak ji diagnostikovat a jak k ní přistupovat.

Zdroje:

Baslerová, P., Michalík, J., & Felcmanová, L. (2020). *Katalog podpůrných opatření: obecná část : pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání* (2., přepracované a rozšířené vydání). Univerzita Palackého v Olomouci.

Lechta, V. (Ed.). (2016). *Inkluzivní pedagogika*. Portál.

Simonová, N. (2011). *Vzdělanostní nerovnosti v české společnosti: vývoj od počátku 20. století do současnosti*. Sociologické nakladatelství (SLON).

Svoboda, Z., & Zilcher, L. ([2020]). *Koordinátor inkluze ve škole*. [Univerzita J.E. Purkyně].

Zilcher, L., & Svoboda, Z. (2019). *Inkluzivní vzdělávání: efektivní vzdělávání všech žáků*. Grada